

ŞERİATE BAĞLILIK VE İBADET (2)

(...dünden devam)

Şeriatın bütün emirlerini yapmak gereklidir. Fakat bunları yaptığı için kendisini üstün görmeyecektir. Hattâ bunları yaptığını dahi görmeyecektir.

Mutasavvıflar ibadeti, cennet arzusu ve cehennem korkusu için değil, sırf Allah'ın rızasına ermek için yapmak isterler. İbadet yaptıklarını hatıra getirmeyi dahi günah sayarlar. Çünkü ibadet yaptığının farkında olmak da bir çeşit nefsin hazzıdır, gurur eseri sayılır. "Nefsin zevk aldığı, tâat şehvettir" (Sülemî, Beyanu Zelel-i-Fukarâ, varak 80b).

Yapılan amelleri değil başkası, kendi bedenî güçleri dahi duymamalıdır. Sülemî diyor ki: "Onların hallerinden biri de: Ruh hallerinden bir hal sırâ zahir olursa sırâda riya olur, sır hallerinden biri kalbe zahir olursa sırâda şirk olur. Kalbden bir hal nefse zahir olursa hebâ olur. İnsan fiillerini ve hallerini gösterirse tab'ın ve şeytanın maskarası olur. Amellerini küçük gören ilerler. O derece ki sır hali ruh haline yükselir; kalbin haberi olmaz, nefis hali kalb haline yükselir; kalbin haberi olmaz, nefis hali kalb haline yükselir, tabı' duymaz. Bu takdirde o insan mükâşefeye erer. Gözüyle dilediğine bakar, görür. Bu insan zahiri ile ilme sarılır. Nefsi kendisini alt etmemesi için aldanma ve istidracı uğraşıyorsun diyerek nefesine hitabedip onu suçlar. Ta ki nefsi kendisine galip gelip kendisini sıddîkler derecesinden aşağı indirmesin" (Sülemî, Risâletu'l-Melâmetiyye).

Bu düşünceler, şekilciliğe ve riyakârlığa karşı bir reaksiyon olarak doğan Melâmetiyye okulunun düşünceleridir. Melâmetiyye riyaya son derece düşmandır. Bu prensiplerle riya yollarını tamamen kesmek istemişlerdir.

Mutasavvıfların bu ibadet düşünceleri, onların kader düşünceleriyle yakından ilgilidir. Onlara göre insan ezelde mukadder olanı yapmaktadır. Allah'ın ezelde takdir ettiği vazifeyi yapan, bunu nasıl kedisine mal edebilir? Allah takdir etmeseydi, o ameli yapamazdı insan. O halde o ameli insanın kendisi yapmıyor, gerçekte Allah'ın ezeli irâdesi yaptırıyor. Gerçek fâil Allah olduğuna göre kendisinin övünmeğe hakkı yoktur. İnsanı kurtaran ameli değil, Allah'ın keremidir. Amel, ezeli Hidayetin bir işaretidir. Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

"Sizden hiçbirinizin ameli kendisini kurtarmaz. Seni de mi kurtarmaz ya Resûlallâh dediler. Beni de kurtarmaz. Meğer Allah beni rahmetiyle örtüp kurtarsın' dedi" (Hakaik, varak: 90b; Hadis için bkz. Müslim, Munafikîn, 17, 18)

Kulluğun en yüksek derecesi, Allah'ın huzuruna ibadetini görerek değil, iflâsını görerek çıkmaktır. *"Meta'larını açtıkları zaman sermayelerini kendilerine geri verilmiş buldular"* (Yusuf: 65)

âyetinden çıkarılan manaya göre insanların amelleri kendilerine reddedilir. Çünkü onlar bu amelleri nefisleriyle ve nefisleri için yapmışlardır. Allah Teâlâ:

"İyilik ederseniz, kendi nefsiniz için iyilik etmiş olursunuz" (İsra: 7)

, *"şükreden kendi nefsi için şükreder"* (Neml: 40)

buyurmuştur. Nefsi için amel eden, Allah için amel etmez. Allah için amel eden de nefsinin görmez (

Hakaik, varak: 134a

).

"Yaptıklarını hazır buldular" (Kehf: 49) âyetinde Ebu Hafs şöyle diyor: "Kur'ân'da kalbime en ağır gelen bu âyettir. Çünkü insanlar yaptıkları muhalefetlere baksalar, onda helâk var. Muvafakatlara baksalar onda da bir sürü riya, işittirme ve şehvet var. Uyanık olanlar, muhalefetlerden çok muvafakatlardan korkarlar. Zira muhalefetler af ve şefaât karşısında bulunur. Muvafakatlardaki sui edeb, daha kötü ve tehlikelidir" (

Hakaik, varak: 181b

).
